

Маслова К.І.,

викладач кафедри іноземних мов

Одеського національного економічного університету

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЯК ОДИН ІЗ ВАЖЛИВИХ ЧИННИКІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Анотація. У даній статті розглянуто питання мотивації навчання студентів у закладах вищої освіти, методика та організація виконання студентами самостійної роботи при вивченні дисципліни «Іноземна мова професійного спілкування». Роль самостійної роботи у підвищенні мотивації до самостійного вивчення іноземної мови. Також розглянута та висвітлена розробка єдиної-нормативної системи організації навчально-виховного процесу.

Важливою складовою частиною єдиної системи є раціонально організований контроль, який забезпечує систематичний зворотний зв'язок, дозволяє будувати адаптивну програму навчання, своєчасно корегувати дії як викладачів, так і студентів.

Психологічний аспект названої проблеми полягає у виявленні впливу психологічних особливостей особистості на успіх навчання у закладі вищої освіти. Відзначається мотивація навчальної діяльності студентів, їхні здібності, риси характеру, відношення до обраної спеціальності й усього навчального процесу.

Навчання для студентів має набути особистісного життєвого сенсу, який поєднує розум, почуття і волю та виявляється у спрямуванні творчої пізнавальної активності на життєве самовизначення і професійне самоствердження.

При наявності професійної мотивації пізнавальна діяльність студента має розгорнутий, пристрасний, наполегливий характер. Тоді студент отримує насолоду від навчання, яке викликає у нього бажання працювати на заняттях та додатково самостійно вивчати матеріал.

Автор висвітлює багаторічний досвід проведення наукових досліджень вченими з проблем контролю знань студентів, а саме їх самостійної роботи (самостійності). Приділяється увага і методичній роботі викладачів для опанування студентами матеріалу під час самостійної роботи.

Самостійна робота студентів вимагає системного підходу і має бути побудована на єдиній методологічній основі. При організації самостійної роботи у закладі вищої освіти повинні бути чітко сформовані зміст, мета, план, організаційно-методичне забезпечення та форми контролю самостійної роботи студентів.

Ключові слова: мотивація, навчання, студент, самостійна робота, ефективність, іноземна мова

Постановка проблеми. Назріла необхідність планувати проведення самостійної роботи студентів на основі мотиваційних аспектів, які дозволили б організувати поза аудиторну роботу через самостійну діяльність студентів.

Аналіз останніх досліджень. Останніми роками в психологічній та науковій літературі питанню мотивації навчальної діяльності приділяється особлива увага. Це не випадково, тому що питання про мотивацію – це по суті питання про якість навчальної діяльності [1, с. 152].

Найбільш близько до проблеми мотивації навчальної діяльності студентів в вищих навчальних закладах підійшли такі вчені: А.Н. Леонтьєв, В.І. Ковальов, І.А. Зязюн, М.Г. Чобітко, Н.С. Смагло, М.І. Лазарев [2, с. 8]. Різні аспекти самостійної роботи студентів розглянуто у чисельних дослідженнях вітчизняних педагогів, таких як Н. Кузьміна, Н. Кічук, П. Підкасистий, В. Бондар та інші [3, с. 196].

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розглянути ефективність застосування самостійної роботи у навчальному процесі та систематизувати існуючі мотиваційні шляхи активізації самостійної роботи студентів.

Виклад основного матеріалу. У закладі вищої освіти необхідною стає переорієнтація цінностей на створення культу вмінь, знань і навичок. У цьому аспекті особливо важливим є розвиток позитивної мотивації на навчання.

Рівень засвоєння знань, здобутих у закладі вищої освіти, якість підготовки фахівців нерозривно пов'язані з настановою особистості на необхідність їх здобувати і в цілому на навчання у закладах вищої освіти.

У процесі навчання у закладі вищої освіти повинні бути сформовані різні види настанов, які являють собою різні рівні цілісної психологічної настанови. На формування ситуативної настанови суттєво впливають риси студента: демонстративність чи скромність поведінки, затирання чи поступливість, прагнення командувати і пригноблювати волю оточуючих чи шукати підтримку в групі тощо.

Отже, будь-яка діяльність, в тому числі й навчальна, складається з мотиваційно-настановчих, пізнавальних і виконавчих компонентів. Їх узгодженість, взаємообумовленість визначає спрямованість студента на отримання професійних знань у закладі вищої освіти.

Методи організації навчально-пізнавальної діяльності передбачають і необхідність визначеного змісту у формуванні й удосконаленні професійних вмінь і навичок, тобто створення необхідної бази для самостійного розвитку знань.

Необхідність насичувати зміст навчання не тільки теорією, а й практикою, ширше висвітлювати передові методи і форми роботи, знайомити студентів з типовими рішеннями і нормативними матеріалами вимагає не тільки високої професійної кваліфікації викладача, але і залучення до викладання практичних керівників.

Під час вибору тих чи інших методів навчання необхідно, щоб студент міг не тільки зрозуміти, запам'ятати і самостійно відтворити набуті знання, а й виробити вміння ними оперувати.

З точки зору загальнонауковості, раціонально організована навчальна діяльність повинна мати сукупність основних структурних елементів: планування завдань і способів діяльності; мотивацію; організацію дій і самоконтроль.

Як пишуть В. Д. Белоусов і Г. А. Пісковський [4, с. 134], в сучасних умовах одним з важливих завдань підготовки фахівців повинно бути вироблення вмінь постійно поновлювати набуті знання і оволодівати новими за допомогою самостійної роботи (самостійності).

Самостійність, як майбутня професійна якість в дослідженні фіксується, тим, на скільки часто студентам потрібна допомога у виконанні навчальних завдань.

Автором було проведено дослідження, результати якого свідчать, що більшість студентів (95 %) допомога потрібна в керуванні самостійною роботою студента. Звертає на себе увагу, що 57 % респондентів допомога потрібна часто; з переходом з курсу на курс самостійність студентів при виконанні завдань практично мало змінюється (IV курс – 61 %, V курс – 51 %). Автор вважає, що це є наслідком недооцінки важливості нарощування від курсу до курсу професійної якості самостійності, що ще й не знайшло свого відображення і в навчальних планах, і в комплексах вимог, які ставлять викладачі студенту [4, с. 135].

Формування будь-якого вміння при правильній організації навчальної діяльності має деякі загальні риси, які визначають стратегію взаємодії педагога і студента. Через те корисно знати вихідний рівень, з якого потрібно починати новий етап роботи. Звідси впливає метод діагностики сформованості вмінь і навичок:

1. Цілеспрямоване спостереження за навчальною діяльністю студентів, аналіз усних і письмових відповідей на заняттях.

2. Проведення нескладних анкетних опитувань, бесід, контрольних робіт, тестів на володіння організаційними вміннями.

Так, викладачі Одеського національного економічного університету при організації навчальної роботи, особливо студентів молодших курсів, з цією метою використовують цілий ряд спеціально організованих методичних прийомів на практичних заняттях.

Встановлено, що здебільшого студенти-першокурсники обмежують свою задачу на практичних заняттях сумлінним записом його, не націлюючи себе на одночасну самостійну розумову роботу. Деякі студенти вважають, що все необхідне є в навчальному посібнику, постійно відволікаються самі й заважають іншим, і лише дуже незначна кількість студентів розуміють керівну роль практичного заняття, як логічного, послідовного обговорення проблеми для подальшої самостійної роботи над темою.

При цьому слід зазначити і певні труднощі, які виникають у студентів в процесі самостійної роботи над темою. Основні з них такі:

- розумові відхилення думки вбік, і як наслідок – можлива втрата нитки міркувань викладача. Якщо такі розумові відхилення відбуваються часто, студенту стає важко самостійно освоювати матеріал, він перестає його розуміти, йому починає здаватися, що тема складна, незрозуміла, нецікава;
- адаптуванню до стилю, манері викладання матеріалу і форми поведінки викладача;
- психологічний стан гаданої уявної «знайомості» при переході від однієї дисципліни до іншої.

Вивчивши ступінь готовності до сприйняття і засвоєння інформації студентами, враховуючи труднощі, які виникають при самостійній розумовій роботі, приступаємо до вибору методичного прийому спільної розумової роботи викладача і студента.

На жаль, більшість студентів, що прийшли навчатися до закладу вищої освіти, виховані на описово-ілюструючій формі викладання матеріалу. Такий

методичний прийом значно обмежує студентів при самостійній роботі і сприяє формуванню лише механічної пам'яті.

Для організації самостійної роботи студентів на науковій основі необхідно чітко сформулювати її мету, спланувати діяльність студентів, яка відповідає поставленій меті, навчити їх раціональним методам праці, забезпечити контроль їх результатів.

Самостійна робота студентів, як засіб засвоєння навичок і професійних умінь, нерозривно пов'язана з усією сукупністю активних методів навчання. Безперечну роль у формуванні творчого підходу відіграє самостійність студентів у шуканні способів рішення проблем, запропонованих тією чи іншою навчальною ситуацією. Ці методи особливо ефективні в тих випадках, коли вони дозволяють наблизитись до умов майбутньої професійної діяльності.

Висновки і пропозиції. Розглянувши питання формування і значущості навчальної мотивації до самостійної роботи студентів автор дійшов до висновків, що у вітчизняній та зарубіжній літературі накопичений великий теоретичний досвід про особливості становлення та функціонування навчальної мотивації до самостійної роботи студентів закладів вищої освіти.

Самостійна робота студентів є дуже важливою на сьогоднішній день, так як вона є важливим чинником у навчальному процесі немовних ЗВО.

Список використаної літератури:

1. Ярославцева К.В. Самостійна робота студента в процесі вивчення іноземної мови / К.В. Ярославцева, Д.І. Смужаниця // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – 2014. – Вип. 30. – с. 196-198.
2. Бендера І.М. Мотивація самостійної роботи студентів вищих навчальних аграрних закладів / І.М. Бендера // Вісник Українського відділення Міжнародної академії аграрної освіти. – 2013. – Вип. 1. – с. 8-16.
3. Сільвейстр А.М. Мотивація навчання студентів як психолого-педагогічна проблема. /А.М. Сільвейстр, М.О. Моклюк.// Наукові записки. Серія:

Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. – 2015. – Вип. 5. – с. 152-158

4. Белоусов В.Д., Писковский Г.А. Вопросы совершенствования оценки знаний студентов. Учебный процесс и социологические исследования. – К.: Высш. шк., 1989. – с. 134-135.

Маслова К.И. Мотивация студентов к самостоятельной работе как один из важных факторов в учебном процессе

Аннотация. В данной статье рассмотрены вопросы мотивации обучения студентов в учреждениях высшего образования, методика и организация выполнения студентами самостоятельной работы при изучении дисциплины «Иностранный язык профессионального общения». Роль самостоятельной работы в повышении мотивации к самостоятельному изучению иностранного языка. Также рассмотрена и освещена разработка единой нормативной системы организации учебно-воспитательного процесса.

Важной составной частью единой системы является рационально организованный контроль, который обеспечивает систематическую обратную связь, позволяет строить адаптивную программу обучения, своевременно корректировать действия как преподавателей, так и студентов.

Обучение для студентов должно приобрести личностного жизненного смысла, который сочетает ум, чувства и волю и оказывается в направлении творческой познавательной активности на жизненное самоопределение и профессиональное самоутверждение.

При наличии профессиональной мотивации познавательная деятельность студента имеет развернутый, страстный, настойчивый характер. Тогда студент получает удовольствие от обучения, которое вызывает у него желание работать на занятиях и дополнительно самостоятельно изучать материал.

Автор освещает многолетний опыт проведения научных исследований учеными по проблемам контроля знаний студентов, а именно их самостоятельной работы (самостоятельности). Уделяется внимание и

методической работе преподавателей для освоения студентами материала во время самостоятельной работы.

Самостоятельная работа студентов требует системного подхода и должна быть построена на единой методологической основе. При организации самостоятельной работе в заведении высшего образования должны быть четко сформированы содержание, цель, план, организационно-методическое обеспечение и формы контроля самостоятельной работы студентов.

Ключевые слова: мотивация, обучение, студент, самостоятельная работа, эффективность, иностранный язык

Maslova K. MOTIVATION OF STUDENTS FOR INDEPENDENT WORK AS ONE OF THE IMPORTANT FACTORS IN EDUCATIONAL PROCESS

Article. The article describes the issue of students' motivation for studying at higher education institutions, methodology and organization of students' independent work in the study of the discipline "English for Professional Purposes". Also, the development of a unified nominative system for the organization of the educational process was considered and highlighted.

An important part of the unified system is a rationally organized control, which provides systematic feedback, allows you to build an adaptive training program, timely adjust the actions of both teachers and students.

The psychological aspect of this problem is the influence of psychological peculiarities of personality on the success of studying at a higher education institution. The motivation of students' educational activity, their abilities, character traits, attitude towards the chosen specialty and the entire educational process are noted.

Learning for students must acquire a personal sense of life that combines intelligence, feelings and will and manifests itself in the direction of creative cognitive activity on life self-determination and professional self-affirmation.

With professional motivation, the cognitive activity of the student has an open, passionate, persistent character. Then the student enjoys learning, which makes him want to work on lessons and additionally study the material on his own.

The author highlights the long-term experience in conducting scientific research by scientists in controlling knowledge of students, namely, their independent work (independence). Attention is paid to methodical work of teachers for students to master material during independent work.

Independent work of students requires a systematic approach and should be built on a single methodological basis. When organizing an independent work at a higher education institution, the content, purpose, plan, organizational and methodological support and forms of control of students' independent work should be clearly formed.

Keywords: the motivation, studies, students, independent work, effectiveness, foreign language